

Hr Jürgen Ligi
Rahandusminister
Rahandusministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 TALLINN

Teie 16.07.2025 nr 1.1-10.1/3317-1

Meie 3.09.2025 nr 6.1-1/101-1

ITL-i tagasiside riigihangete seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõule

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) tänab Rahandusministeeriumit eelnõu edastamise eest. Juulis puhkuste perioodil saadetud eelnõu kooskõlastustähtaeg (10 tööpäeva) osutus liiga lühikeseks, et ITL oleks jõudnud oma liikmetega arutada ja teie poolt seatud tähtajaks seisukohta kujundada. Seetõttu edastame oma arvamuse praegu.

ITL ei toeta eelnõuga kavandatud muudatusi – riigihangete vaidlustuskomisjoni (VaKo) vaidlustuste lahendamise tähtaja pikendamist mõjuval põhjusel kuni 60 päevani ning riigihanke vaidlustamise riigilõivude kahekordistamist. Mõlemal meetmel on iseseisvalt pakkujatele oluline negatiivne mõju, kuid nende koos rakendamine võib **oluliselt halvendada pakkujate õiguste kaitset ja hankeprotsessi toimimist mõistliku aja jooksul**.

1. **Riigilõivude tõstmine muudab vaidlustamise ettevõtetele oluliselt kulukamaks, mis otseselt vähendab ligipääsu õiguskaitsele.** Leiame, et riigihangete vaidlustamise lõivude kahekordistamine on ebarproportsionaalne - kõrgemad vaidlustuskulud vähendavad küll tõenäoliselt vaidlustuste arvu (ja seeläbi VaKo töökoormust), kuid piiravad eriti just väikese ja keskmise suurusega ettevõtete ligipääsu õiguskaitsele. Enamik Eestis tegutsevaid ettevõtjaid, kes riigihangetes osalevad, on aga just väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad. Seega võib riigilõivude kahekordistamine tuua kaasa väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete kõrvale jäämise riigihangetest, ebatõhusa õiguskaitse ning hankelepingu eseme kallinemise konkurentsi vähenemise tõttu. See on väga tõsine kaasnev negatiivne mõju, mis meie hinnangul ei kaalu üles VaKo töökoormuse vähendamise eesmärki. Võimalus oma õigusi kaitsta peab olema ettevõtetele reaalne ja kättesaadav. Just vaidlustusmenetlused on peamine viis, kuidas riigihangete õiguspärasust kontrollitakse (n-ö *peer review* süsteem). See tähendab, et riigihanke õiguspärasuse üle valvavad eelkõige ettevõtjad läbi vaidlustusmenetluse.

Hankeasjades on riigilõivud juba praegu väga kõrged, võrreldes halduskohtumenetluses kehtivate riigilõivudega. Näiteks on halduskohtus kohustamis- või tühistamiskaebuse riigilõiv 20 eurot, samas kui hangetes on see 640 eurot või 1280 eurot. VaKo instantsi loomise üks põhjus ongi just see, et vähendada ettevõtjate halduskoormust ja kulusid. Praegune eelnõu töötab sellele eesmärgile vastu.

- 2. VaKo vaidlustuste lahendamise tähtaja pikendamine 60 päevani pikendab hankemenetlusi tervikuna.** Pikemad menetlused suurendavad ebakindlust nii hankijate kui pakkujate jaoks, pidurdavad hangete läbiviimist, st lükkavad edasi hankelepingute sõlmimist algselt plaanitud ajal, ning võivad tekitada turuosalistele põhjendamatu kulusid.

Lisaks rõhutame, et **VaKo-le antud võimalus pikendada vaidlustuse lahendamise tähtaega 60 päevani „mõjuval põhjusel“, on ITL-i hinnangul liiga ebamäärane.** Mõiste jätab komisjonile liigse kaalutusõiguse ning menetlusosaliste jaoks jääb ebaselgeks, millal ja kui palju vaidlustuse lahendamine venida võib. Leiame, et eelnõus tuleks täpsemalt määratleda, millistel juhtudel VaKo võib tähtaega pikendada.

ITL leiab, et enne kahe olulise ja pakkujate vaatest selgelt negatiivse mõjuga meetme jõustamist **tuleks eelistada proportsionaalsemaid lahendusi** – näiteks komisjoni koosseisu taastamist 4-liikmeliseks. See aitaks lahendada töökoormuse probleemi, tagades samal ajal, et pakkujatel säilib tegelik ja mõistlik juurdepääs õiguskaitsele.

Loodame, et leiate võimaluse enne eelnõuga edasi liikumist kaaluda alternatiivseid lahendusi VaKo töökoormuse probleemi lahendamiseks. ITL-i hinnangul on vajalik põhjalikumalt analüüsida võimalike negatiivsete koosmõjude esinemise riske, mis kaasnevad vaidlustuste tähtaegade pikendamise ja riigilõivude tõstmisega – seda nii pakkujatele kui ka hankijatele.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Doris Pöld
Tegevjuht

Kadri Pungas, kadri.pungas@itl.ee